

NÓGRÁDI LAPOK ES HONTI HIRADÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI S KÖZGAZDÁSZATI HETILAP.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egyes adóm ára: 18 krajczár.

Előfizethet csupán a kiadónálban lebet B.-Gyarmaton.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadónálban
intézendők.

A lap szellemi részére a postátérre vonatkozó minden közle-
ménynek a szerkesztőhöz küldendő.

Hirdetési díja: három soros betűsor 5 kr. — Nagyobb és
többesrészű hirdetések jutányosan eszükölhetnek.

Bélyeg minden betűsoránál 30 kr.

Nyitási garmond sor: 20 kr.

Versengés a regálékért.

(Sz.) — Ez év végével lesz három esztendeje annak, hogy a közönségesen csak „regale”-nak nevezett italmérségi-jog állami kezelésbe ment át. Kizár a kir. kisebb haszonrészletek egyik legjelentékenyebb joga, a közszállítási-jog, amely eddig-ig nemcsak egyes vidékeinken, de több helyütt egy és ugyanazon közúton belül is különbözőképp gyakoroltatott, — került rendszeres és egyöntetű elbánás alá.

Midőn mintegy négy év előtt a regale-megváltás előtérképét mindösszebben kezelték a közvélemény feje felett röpöködni, s a hit, hogy a törvényhozás végre-valahára komolyan neki kezd fogni a bonyolult kérdés megoldásához, — az emberekben mind erősebb és mind mélyebb gyökereket kezdett vetni. — daczára, hogy a megváltás eszméje már több évtized óta motoszkált az emberek fejében, ahány ember csak volt az országban, az mind más és más vára-kozással, más és más reménnyel volt azzal szembelengetve. Voltak ugyan olyanok is, a kik sirva panaszkodtak az életbe léptetendő intézkedés felett, mind amely az őket évek hosszú során hátségesen tápláló keresztszállítási ipar végpusztulását fogja okozni, viszont mások épp ellenkezőleg annak fellendülését várták tőle.

S a felfogások és nézetek a tarkasága közepette, midőn, amint mondtuk, alig akadt még imitt-amott egy-két ember, aki csak hozzávetőleg is tudott volna magának a viszonyok jövőendő alakulatról némi halvány fogalmat alkotni: hirtelen, alig engedve időt arra, hogy a megelégedésből felcsúszjunk, — már azon kérdés elé állítottunk, hogy imo a megváltás művelete befejeztetvén, ki ad többet az egyes jogról?

Maga a követendő eljárás körül is oly nagy volt a kínosság, hogy ember lett legyen, aki kitulta magát benne. A tájékozatlanság oly nagy volt, hogy az emberek tulajdonképp azt sem tudták, hogy kihez is forduljanak voltaképp? S ha elvértve akadt egy olyan szerencsés, aki azzal, hogy kinek és mily lépések teendők egy jog elnyerése czéljából — tisztába tette, azt mint csodát bámulta a többi, s bizony

nagyobb hasznót-hajót töltött birt és tudományában, mint az, aki egy kutyabőrre diploma birtokában van.

Az „új” jog természetét és terjedelmét illetőleg pedig még nagyobb volt a fogalom-zavar. A legtöbbnek még csak dumája sem volt arról, hogy mit is érbel egy perialis — egy közútra, vagy több közútból álló beszedési-körre kiterjedő „államostított” jog. Többet, avagy pedig kevesebbet ér-e a régini? Pedig hát ettől a felelettől függött majdnem minden.

Maguk az egyes közútségek voltak a legkevésbé tisztába ezekkel a dolgokkal. Ezek tulajdonképp azt sem tudták, hogy mennyit is érhetett az előbbi jog. Már csak nagyon kevés volt abban a szerencsés helyzetben, hogy regale-tulajdonosnak mondhatta volna magát, házilag pedig még keresetben gyakorolták ezt a jövődelmező jogot. Pedig a kincstár első sor-ókat kínálta meg a bérlettel, s másokéban is különböző kedvezményekben részesítette őket.

Mint hogy tehát a közútségek, a nekik biztosított kedvezmények dacára sem akartak és mertek bérletnek felcsapni — más boldogtalannak meg vagy nem is birt az egész mélyreható gazdasági változástól tudomással, vagy ha birt is — tudta is az, hogy tulajdonképpen miről van szó? — ily viszonyok és körülmények között tehát csak természetesen talál-
tak, hogy az új jogok, versenyzők hiányában arány-
lag nagyon is olcsó áron, ugyanazokhoz kerültek vissza, akik már régi állapotukban is oly feltöke-
nyen öriztek.

Ez az elem volt az, amely tudta, hogy az új intézmény megérdemli, a bizalmat még fokozott mértékben is, s amely figyelemmel olvasva a törvényt és az azt végrehajtó ministeri utasításokat, csak-bamar kiszámolta, hogy a régi privát és az új államostított „regale jog” között és és től különböző-
ség van, s hogy ha a régi jog gyakorlata pl. Piri-
pácson magától ezer koronát, úgy az új jog bizrást
még ezer ötször, de sőt tízszer annyit.

És nem esalódott! — Ez az új jog csakugyan más jog a régi „jog”-nál. Mert míg a régi, magyel pandurokkal oltalmazott jogon könnyű szorult akár fényes nappal is lehetett — beféréseket előkérteni

— addig a mostani jogot az állam szorosan rendel-
kezői hatalmával megvédi. Jaj most annak, aki a
jogon akár egy makulányi sértelmet is elkövet. Ha-
marabb néz el bármit is inkább, sem hogy a regale-
jog haszonbérletjét akár csak egy kupica pénztá-
erejéig is megengedjen károsítani.

S a széles körű jogot, mely az állam polgá-
raira súlyos teherként nehezedett már az első intéz-
kedések által is, később még jobban kitágították.
Még a szabad forgalom számára is megszűntek ked-
veit, s egy szép napon arra kellett ébrednünk, hogy
saját pénzünkön még csak választanunk sem szabad
ahban, amit meg akarunk venni. Falvaink, városaink
köré magas bastrákat emeltek, forrás botos őrség-
gel rakva meg azokat, a melyeken belüli ártás: —
élnünk-halunkunk muszáj.

Szóval — amit ugyan a legkevésbé vártunk
volna a XX. század közepén, az következett be a
regale-megváltás következtében! Szabadelvi gazda-
sági viszonyok helyett — gazdasági despotizmus,
kényszer-kedre kiszolgáltatva egyeseknek. Töröknek,
tatárnak, akik bizony inkább azon vannak, hogy
szatnyán-bőr tárcájukat minél durzasztóbbá tegyék
ropogós ezresekkel, sem hogy a fogyasztó közönség
érdekeit csak a legátalabbról is — respektálják.
Minek — ha senki sem kényszeríti rá?!

S a közútségek, a melyek még három év
előtt faszak a bérletből, s a mesebeli róka módjára
savanyúnak tartották a szállást, — így szemmel
kezelik nézni, hogy mint sárga halomzárba be a
pénzt a regale-bérlet: s rányitva sárga pénzvi-
szonyaira — arra a meggyőződésre kezdnek jutni,
hogy egy italmérségi-jog bérbevétele még sem lehet
valami nagyon rossz dolog.

Legutóbb az egyes közútségek képviselő-testü-
letei egymásután határozták el, hogy a legközelebbi
három évi ciklusra — török-szakad — ők is sze-
rekesét próbálják ezzel az állalatt eddig lenézett
születet.

Mert ha már a nyögőt, melyet a regálnak ily
módon megváltása nyakunkba szőtt — viselniünk
kell, hát már csak inkább és könnyebben viselniünk
a köz jóvoltáért, — mely végre is édes mindagrá-

TÁRCZA.

Gimesi gróf Forgách Ferencz szécsényi véghad főkapitánya, barsi főispán.

— Történelmi elbeszélés, írta V. Már. —

(Folytatás)

Előtte minden — minden oly idegen és visszat-
ezt volt. Mindenki iránt bizonyos undori érzett, nem
tört más esemény, mint a magával hozott fradját, Jus-
tinát. Ha volt neki egyetlen kedvencze és mindenben őt
vette igénybe, végre midőn néhány nap múlva Rajcsányi
Dóra, Kálmanon szivargató búcsúút után elutazott, —
megváltott Justinát közötti rang különbséget és őt
mint barátját tekintette, szerette.

Napok folytak. — A külvilágról mit sem tudott.
A férj, kivel többször találkozott; mindent elkövetett,
hogy sorával kibékítse, és hogy ne unatkozzék, nyakába
kötötte Mátyás diákot azon uszítással, hogy a váróról
folytonos meséléssel mulasson.

Külöt untatta ez ember, s többször tudomására
adta, hogy nincs rá szükség; nem is sejte, hogy ez
által Mátyás diáknak nagy szív fájdalom okoz, ki Jus-
tina leányzóba süllyt volt szerelmes.

És hogy szerelmes, azt Justinát előtt be is vallotta.
L'granis, a váró, a vár egyik hátsójáról egy alkalom-
mal a nagy mindenségből bémult, kiem az alkalmi gon-
dolatának sebes menetére s maga előtt látta azt, kit
imádott. Ugyanakkor Mátyás úr, a szobába egyedül ta-
lált Justinát közelebb, sebes monoton hangon szerel-
met vallott s azt behívnylandó, a válnak sem várta be,
annak piros ajkáról egy csupán csókot akart lopni,
válszól azonban oly hatalmas erővel csapást nyert, hogy
szinte bele gördült az orra.

Mátyás a hatalmas nyilatkozat biggygátt a meg-
erőnt szerelmes lenni; de megfogadta, hogy bossút áll
mindkét nőre.

Ezen időből fogva mindig lekelődött, esztől má-
szott, még a kályhába is akadt dolga, csak hogy ki tud-

haszon valamit, s azt az urak beséghezza, természet-
esen mindent nagyitva ki bőrtve. Jakuska mindenről vett
tudomást, de tört és hallgatott.

1647-ik év június 23-án Kata anyja lön, a szüle-
tett gyermek Zuska névre lett keresztelve. Sajátosága az
anyai szeretet. A mily kimondhatatlanul győltte az apát,
oly melegséggel és szeretettel csüngött ki gyermekén.

Tudta, hogy azt csak is önmagának fogja nevelni
s hogy az az ővé, és sohasem gondolt arra, hogy a gyer-
mekhez Jakuska is formál jogot, bár ő az apa. Kata
erre nem gondolt.

A kereszteléstől jelen volt Dóra is, az egyetlen
barátnő. Ő lett a keresztanya, keresztapa pedig Pongrácz
Gábor. Míg Kata a kis leányát csókolgatta, addig Dóra
kedvesebben való csókolást írtatta.

Most már Katalának is kedvesebb volt az élet, nem
foglalkozott mással csak egyetlen kis leányával. Minő
öröm volt az! Midőn a kis kacsójával megölelhetne a
legkedvesebb anyát. Hát még mikor kimondotta először
s róla „mama” Kata akkor a bálvilágba érzte magát;
feledve minden kint és szenvedést. A jelen kárpótlást
nyújtott neki mindennél.

Egy délután Kata, Zuska kis leánya és Justin
fránya társaságban, a várát környező erdőben sétáltak. E
közben első kanyaroknál egy öreg koldus közeledett
feléjük és alamszánt kéri: Kata megmozdult a koldus és
kérdés: hová vald? s minlán látta, hogy egyik kere bi-
nyárik, sajálatlank kérdé, hogy karját hol veszté el?

A koldus elmondta, hogy karját az érekegyári es-
tában veszté és hogy állításának igazságáról a vár as-
zonya is meggyőződött, azt irakbeli bizonyítványral
akará megörökíteni és társaságjából egy köteget irakí vett
elő s azt Jakuskaéknak nyújtotta át.

Kata az átnyújtott irakot gondosan méregette,
szemébe öltötte, Forgáchnak egy red rámutatott levele.

Megdöbben... Justinát és a dadát magától
eltárolta.

Midőn így a koldusczettel magára maradt, kérdé:
honnán tudta azt őregem, hogy én vagyok a váraszonya?

Kegyelmes asszonyom! Én vagyok (gyurka) — a gr.
úr lovása és akkor is, mikor uram a német urat össze-
vagadta, Budapestben voltam, sokszor láttam Kegyelmes
asszonyom, habár akkor még nagyon fiatal volt.

Kata sokáig gondolkodott, vajlon felbontsa e a le-
velet, vagy nem? A mir gyűnt, felbontotta.

Forgách elmondja a levelet, hogy mily szeren-
csétlen, hogy keresd a halált, de sebeiből mindig fel-
gyógyul. Egy kére van hozzá: Engedje meg, hogy az
életben csak még egymás találkozhasson vele. Legyen
meggyőződve, hogy nemtelen érzéseket, vagy rágyaklat
nem kösledek hozza.

Kata önmagával és az anyai szeretettel káldva,
szarba jött, s sokáig habozott míg végre öseregbe és
Ferencz lovagias becsületességében bíra: a koldusczet
csak annyit mondott, hogy itt s helyen varatoztok a
válszra, és a várba nielt.

Azon a helyen, hol a vár őrsége a koldussal ta-
lálkozott; igen nagy sürűség volt, andt nem Kata, sem
pedig környezete nem vették észre, hogy Mátyás diák
szakszerűen lesekedik utánok. Ée midőn az urak átvette
az irakot, hida módra oly közelebe köszött, hogy a be-
szédet is meghallhatta. Ott fehédt megajapira mindaddig,
míg Kata vissza nem jött s rákánt át adta és a meg-
ajándékozott koldusczet el nem bocsátta.

Katala vissza tért, oly nyomott érzés vett rajta
erőt, hogy eszelekedett szászor is meg bánta. Justin-
nak is elmondta az esetet, az világosltá őt, mire meg-
nyugodott.

A koldusczet lassan halogott az erdő szőle felé,
egyszerre hallja, hogy rálaki törés szőllja. Egy ember
közeledett felé, azon határozott érzéssel a vár aszonyá-
ról, hogy (gyurka) a kapott levelet adja vissza, mert a
várás valamit ki feleltet — utólag fogja beírni.

A tapasztaltan ember már csak azért is, hogy
nérd szőllítatott, megbízott benne és semmi törné-
szet ellenes sem gyultra, a levelet vissza adta. Nem
telt bele egy fél óra, az idegen vissza jött és vissza is
hozta a levelet azon saigora meghagyással, hogy az őrsé-
gi aszony, miként a levelet csak Forgáchnak magának
kezesítse.

A levelet átvette és hozzá Mátyás diák volt és
azért szőllítta a szőllát nérd, mert a becsület meg-
hallotta, hogy egy birják. Ée mit tett az átvett levél?
a várba futott s a levelet Jakuska felé küldte.

(Folytatás következik)

